די נקודה למטה איז אַז אַ איד איז זיך משעבד צום אויבערשטן מיט אַ קבלת עול מצד דעם ענין המלכות, און די נקודה למעלה איז וואָס דער אויבערשטער איז זיך, כביכול, משע־בד צו אידן און זאָגט [7], ונתתי גשמי־כם בעתם גו׳, מיט אַלע ענינים וואָס שטייען אין דער פרשה.

(משיחות יום ב׳ דר״ה, תשט״ז)

פרשת וילך

ושבת שובה

א. אין היינטיקער סדרה שטייט, לקח את ספר התורה הזה ושמתם אתו מצד ארון ברית ה׳ אלקיכם [1].

אין גמרא [2] זיינען פאַראַן צוויי דיעות וועגן דעם. איין דיעה איז, אַז די ספר תורה איז געלעגן אין אָרון צוזאַמען מיט די לוחות, און אַ צווייטע דיעה איז, אַז זי איז געלעגן בצד הארון. אָבער לויט ביידע דיעות איז די ספר תורה געווען אין קדשי קדשים.

דאָס הייסט, אַז אין קדשי קדשים זיינען געלעגן סיי די לוחות — אותיות החקיקה, און סיי די ספר תורה — אותיות הכתיבה.

דאַרף מען פאַרשטיין די שייכות פון ספר תורה — אותיות הכתיבה — צו קדשי קדשים.

די שייכות פון די לוחות — אותיות החקיקה — צו קדשי קדשים איז פאַרשטאַנדיק, ווייל אין קדשי קדשים איז דאָך דער מקום הארון אינו מן המדה, ד. ה. אַז כאָטש עס איז געווען אַ מקום מוגבל, אמתים וחצי ארכו וגו׳, איז אָבער דער מקום אַליין געווען למעלה מן המקום.

— און אַזוי איז אויך דער זמן פון קדשי קדשים געווען למעלה מה־זמן, וואָרום זמן מיט מקום זיינען פאַרבונדן —

און אַזוי איז אויך דער ענין פון אותיות החקיקה. הגם זיי זיינען אַ מציאות פון אותיות, מיטן שיעור ומדה וואָס אותיות דאַרפן האָבן, פונ־דעסטוועגן האָבן זיי אין די לוחות ניט מוסיף געווען — וואָס דאָס איז דאָך דער חילוק פון אותיות הכתיבה ביז אותיות החקיקה, אַז אותיות הכתיבה איז אַ דבר נוסף — דיו — אויפן קלף, אָבער אותיות החקיקה זיינען מיני׳ וביה.

ובפרט די אותיות מ״ם וסמ״ך שבלוחות — שבנס היו עומדין [3].

במילא איז פאַרשטאַנדיק די שיי־כות פון אותיות החקיקה צו קדשי קדשים, אָבער וואָס איז די שייכות פון אותיות הכתיבה צו קדשי קדשים?

ב. דער תכלית פון קדשי קדשים איז, אַז זיין ענין — זמן ומקום למעלה מזמן ומקום — זאָל לייכטן אויך מחוץ לקדשי קדשים, אין עז־רת כהנים, עזרת ישראל, עזרת נשים,

---

7) ויקרא כו, ד.

1) דברים לא, כו.

2) בבא בתרא יד, א געבראַכט אין רש״י דברים לא, כו.

3) שבת קד, א. מגילה ב, ב.

הר הבית און אויך מחוץ להר הבית, ביז אַז אויך אומות העולם — דאָרטן וואו זיי געפינען זיך, ניט נאָר ווען זיי קומען אין בית המקדש — זאָלן וויסן אַז זמן ומקום איז למעלה מזמן ומקום, וואָס מצד דעם איז ועמדו זרים ורעו צאנכם.

און דערפאַר זיינען אויך אותיות הכתיבה געלעגן אין קדשי קדשים, דאָס איז דער ממוצע אַז דער אור פון קדשי קדשים זאָל נמשך ווערן אויך אין מציאות וישות שבחוץ.

ג. עס ווערט דערקלערט אין חסידות דער אויפטו פון עבודת ראש השנה אויף דער עבודה פון אַ גאַנץ יאָר, אַז אַ גאַנץ יאָר איז דער עיקר עבודה על פי טעם ודעת, און אויך די מסירת נפש פון אַ גאַנץ יאָר האָט עפּעס אַ שייכות צו טעם ודעת, אָבער די עבודה פון ראש השנה איז ביטול וואָס איז אינגאַנצן העכער פון טעם ודעת.

דאַרף מען וויסן, אַז כאָטש אַ גאַנץ יאָר מאָנט מען ניט די תנועה פון ביטול למעלה מטעם ודעת, פונדעסטוועגן איז אויך אַ גאַנץ יאָר בשעת ער שטייט אין זיין מציאות, דאַרף זיין ביי אים די עבודה אַזוי ווי עס מאָנט זיך מצד דעם ביטול פון ראש השנה — דוגמת המשכת קדשי קדשים גם באותיות הכתיבה, ביז אויך בחוץ.

און דורך דעם פועל'ט מען אַז אויך די המשכות וועלכע עס ווערן נמשך ראש השנה, קומען אַראָפּ אַ גאַנץ יאָר, אין מציאות, אויך אין גשמיות, בכל המצטרך.

ד. די הכנה צו דעם איז — אתם נצבים היום (יומא דדינא רבא) כולכם גו׳ ראשיכם שבטיכם גו׳ מחוטב עציך ועד שאב מימיך. כאָטש אַז ער איז אפשר פון ראשיכם שבטיכם, פאַרבינדט ער זיך מיט אַ צווייטן אידן ביז דעם סוג פון חוטב עציך ושואב מימיך, און ער ווערט מיט אים „כולכם״, אַלע צוזאַמען, די זעלבע זאַך [4]).

איז דאָס וואָס ער מאַכט ניט קיין חילוקים פון ראשיכם שבטיכם ביז חוטב עציך ושואב מימיך, גיט אים כוח אויף ניט מאַכן קיין חילוק פון דער עבודה פון ראש השנה ביז אַ גאַנץ יאָר, אַז אויך אַ גאַנץ יאָר לייכט ביי אים דער ביטול פון ראש השנה.

און דורך דעם פועל'ט ער אַז אויך די המשכה שמלמעלה, הערט זיך אָן אומעטום, ביז אַז ועמדו זרים ורעו צאנכם.

ווייל דורך דעם וואָס ער פועל'ט דעם ביטול פון ראש השנה אין דעם זר וואָס ביי אים, וואָס דאָס איז דער גוף ונפש הבהמית, און אויך ביי דעם זר וואָס אין אַ צווייטן אידן, דורך דעם פועל'ט ער אויך אין די אומות העולם, וואָס זיי זיינען די אמת'ע זרים, אַז זיי זאָלן דערהערן די מעלה פון אידן, און ורעו צאנכם.

און דורך דעם איז מען זוכה, אַז די המשכה וואָס איז נמשך געוואָרן ראש השנה, זאָל אַראָפּקומען בכל השנה אויך אין גשמיות, בכל המצטרך לו, בטוב הנראה והנגלה. מען איז זוכה צו אַ כתיבה וחתימה טובה בתוך כלל ישראל, לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה.

(משיחת ש״פ נצו״י, תשי״ב)

---

4) זע אויספירלעך אויבן עמוד 398.

ה. אידן האָפן, אַז ראש השנה האָט זיי דער אויבערשטער געוויס געגעבן אַ גוטן יאָר און אַ זיסן יאָר, זיי מיט זייערע בני בית, אין אַלע פרטים, בני חיי ומזוני רויחי, בטוב הנראה והנגלה.

אָבער צו גוט איז דאָך קיין שי־עור ניטאָ. אויף דעם האָט דער אוי־בערשטער געגעבן די טעג וואָס צווישן ראש השנה און יום כיפור — עשרת ימי תשובה — וואָס דורך דער עבודה אין די טעג, קען מען פועל'ן, אַז יום כיפור זאָל דער אוי־בערשטער געבן מערער און נאָך מע־רער, מידו המלאה והרחבה, אַזוי ווי דער אויבערשטער קען.

וואָס איז די עבודה וועלכע עס פאָדערט זיך אין די טעג? — זאָגן מיר אין מחזור, אַז דאָס איז — תשובה, תפלה וצדקה, וואָס דורך די דריי זאַכן פועל'ט מען ביי דעם אויבערשטן ער זאָל געבן מידו המל־אה והרחבה.

ו. די דריי זאַכן זיינען, ווען גע־קוקט אויבערפלעכלעך, פאַראַן אויך ביי ניט אידן, להבדיל. אויך ביי ניט אידן איז פאַראַן „רעפענטענס, פרייער און טשאַריטי". אָבער באמת איז אַ גרויסער אָרט אַ קאַרדינאַלער אונטערשייד, אין די דריי זאַכן, ווי זיי זיינען ביי אידן ביז להבדיל ביי ניט אידן. און דער אונטערשייד דריקט זיך אויס אויך אין די ווער־טער אַליין פון תשובה, תפלה און צדקה.

ז. תשובה:

די גענויע איבערזעצונג פון „רע־פענטענס" — אויף לשון הקודש איז — חרטה. אָבער ביי אידן הייסט עס ניט מיטן נאָמען חרטה, נאָר מיטן נאָמען תשובה.

דער אונטערשייד פון חרטה ביז תשובה איז אַ הפכית'דיקער:

חרטה אונטערשטרייכט — אַ נייע זאַך. אים פאַרדריסט אויף דעם וואָס ער האָט געטאָן ניט קיין גוטע זאַך אָדער ניט דערטאָן אַ גוטע זאַך, און ער וויל פירן זיך אויף אַ נייעם וועג.

תשובה אונטערשטרייכט — אומ־קערן זיך. אַ איד איז בעצם גוט און ער וויל טאָן גוטס, עס איז מער ניט וואָס איבער פאַרשידענע סיבות, אין וועלכע ער איז אינגאַנצן ניט שולדיק אָדער אַ ביסל שולדיק, האָט ער געטאָן ניט קיין גוטע זאַך. אָבער בעצם איז ער דאָך גוט.

און דאָס איז דער זין פון תשובה, אַז ער קערט זיך אום צו זיין שרש ומקור, צו זיין אינעווייניקסטן איך, און ער אַנטפלעקט זיין אינעווייניקסטן איך, אַז דאָס זאָל ביי אים זיין דער בעל-הבית אין זיין לעבן.

דערפאַר איז פאַראַן תשובה ביי אַלעמען [5], אויך ביי אַ צדיק איז שייך תשובה. דאָס מיינט, אַז כסדר שטרעבט ער אויף צוקומען צו זיין אינעווי־ניקסטן איך און אַנטפלעקן אים. און אויך ביי אַ רשע איז שייך תשובה, ווארום ווי געפאַלן ער זאָל ניט זיין, האָט ער אַלעמאָל די מעגלעכקייט תשובה טאָן, וויבאַלד ער דאַרף ניט אויפטאָן קיין נייע זאַך, ער דאַרף זיך נאָר אומקערן צו זיין אינעווי־ניקסטן איך.

5) זע קונטרס ביקור שיקאַגא עמוד 23 (סה"ש תש"ב ע' 47).

ח. תפלה:

די גענויע איבערזעצונג פון „פרייער" — אויף לשון הקודש איז — בקשה. אָבער ביי אידן הייסט עס ניט מיטן נאָמען בקשה נאָר מיטן נאָמען תפלה.

דער אונטערשייד פון בקשה ביז תפלה איז אויך אַ הפכית׳דיקער:

בקשה מיינט בעטן און תפלה מיינט באַהעפטן זיך.

בקשה אונטערשטרייכט — בעטן. מען בעט ביי דעם אויבערשטן ער זאָל געבן — מלמעלה למטה — דאָס וואָס עס פעלט. בשעת עס פעלט ניט אָדער עס איז ניטאָ קיין רצון אויף אַ זאַך, איז ניט שייך קיין בקשה. תפלה אונטערשטרייכט — באַהעפטן זיך[6] מיטן אויבערשטן, מלמטה למעלה. דאָס איז שייך ביי אַלעמען און אַלעמאָל.

יעדער איד האָט אַ נשמה וואָס זי איז פאַרבונדן מיטן אויבערשטן. אָבער מצד דעם וואָס די נשמה איז אַראָפּ אין גוף און פאַרבונדן מיט אים, מוז די נשמה פאַרבינדן זיך מיט גופניות׳דיקע ענינים, אַזוי ווי עסן, טרינקען א. ד. גל. וואָס אין דער צייט ווערט אָפּגעשוואַכט איר פאַרבונד מיטן אויבערשטן. און אויף דעם זיינען פאַראַן געוויסע צייטן אין טאָג אויף תפלה, בכדי צו באַנייען דעם פאַרבונד מיטן אויבערשטן, און פאַרשטאַרקן אים.

דערפאַר איז אויך ביי די וועלכע עס פעלט זיי גאָרנישט, פאַראַן — און מיט דער גאַנצער שטאַרקייט — די זאַך פון תפלה, ווייל תפלה איז ניט נאָר געבעט און בקשה נאָר דער עיקר — דער אָפּריש פון דעם פאַרבונד און דבקות פון אים מיטן אויבערשטן.

ט. צדקה:

די גענויע איבערזעצונג פון „טשאַריטי" — אויף לשון קודש איז — חסד. אָבער ביי אידן הייסט עס ניט מיטן נאָמען חסד נאָר מיטן נאָמען צדקה. דער אונטערשייד פון חסד ביז צדקה איז אויך אַ הפכית׳דיקער:

חסד אונטערשטרייכט אַז ער איז אַ גוטער מענטש. ד. ה. — יענעם קומט ניט און ער איז ניט מחויב אים צו געבן, נאָר מצד גוטסקייט גיט ער.

דאַקעגן צדקה אונטערשטרייכט גערעכטיקייט. און דאָס איז אין צוויי אופנים:

א) ער איז מחוייב צו געבן יענעם. ער ווייס אַז ער גיט ניט זיינע; דער אויבערשטער האָט אים דאָס געגעבן בפקדון בכדי ער זאָל עס געבן יענעם.

ב) אַזוי ווי ער מוז דאָך אָנקומען אַז דער אויבערשטער זאָל אים געבן, וואָס דער אויבערשטער איז אים געוויס ניט שולדיק, דאַרף ער און איז מחויב טאָן מדה כנגד מדה, געבן יענעם, כאָטש ער איז אים ניט שולדיק. דערמיט איז ער מעורר אויך למעלה, אַז דער אויבערשטער זאָל אים געבן מערער וויפל ער איז ווערט, וואָרום ער האָט געגעבן איבער זיינע כחות.

ובפרט צדקה וואָס איז שייך צו רבים, וביחוד צדקה אויף מוסדות תורה, וואָס יעדער איינער פון די וואָס דערציען זיך אין די מוסדות

---

6) זע רש״י בראשית ל, ח. אור התורה להצמח צדק ויחי שפ, א.

איז אַ צוקונפטיקער יסוד אויף אַ בנין בית בישראל, אַ צוקונפטיקער וועג-ווייזער אין זיין סביבה, איז אַז מען גיט צדקה אויף אַזעלכע מוסדות תורה, קען מען קומען צום אויבערשטן און זאָגן, איך האָב געגעבן מערער פון מיינע כחות אויף דיינע עסקים, כביכול, גיב דו מער ווי עס קומט, אויף מיינע זאַכן.

י. דאָס זיינען די דריי זאַכן פון תשובה, תפלה און צדקה, דורך וועלכע מען פועל'ט עס זאָל זיין אַ חתימה און גמר חתימה טובה. בשעת מען קערט זיך אום צום אינעווייניקסטן איך — תשובה, — מען באַהעפט זיך מיטן אויבערשטן — תפלה, — און מען גיט צדקה מיט גערעכטיקייט, דאַן איז וויפל גוטס דער אויבערשטער האָט געגעבן ראש השנה, גיט ער יום כיפור נאָך מערער, אַ שנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה.

(משיחת ו' תשרי, תשי"ג)

יא. אין דעם חשבון פון „עשרת ימי תשובה" גייען אַריין אויך בײדע טעג ראש השנה מיט יום כיפור. וואָרום די טעג וואָס צווישן ראש השנה און יום כיפור זיינען דאָך מער ניט ווי זיבן טעג, איז דאָך דער־פון מובן, אַז עשרת ימי תשובה, איז כולל אויך ראש השנה ויום הכי־פורים.

דערפון וואָס אַלע צען טעג ווערן אָנגערופן מיט איין נאָמען — עשרת ימי תשובה — איז אַ ראי' אַז די אַלע טעג זיינען איין מציאות, וואָס דער אָנהויב פון דעם איז ראש הש־נה און דער סוף איז יום כיפור.

פון דעם איז פאַרשטאַנדיק אַז פון דער ערשטער מינוט פון ראש השנה הויבט זיך שוין אָן די הכנה צו יום כיפור.

מצות היום פון ראש השנה איז שופר [7]). די נקודה פון יום כיפור איז עבודת כהן גדול. וואָרום אַ גאַנץ יאָר האָבן געטאָן די עבודה אויך אַנדערע כהנים, און יום כיפור האָט דער כהן גדול אַליין געדאַרפט טאָן אַלע עבודות.

אין עבודת כהן גדול ביום כיפור זיינען געווען צוויי טיילן. איין טייל וואָס ער פלעגט טאָן בבגדי זהב — אין די בגדים זיינען געווען נאָך מינים אויסער זהב, אָבער עס ווערט אָנגערופן מיטן נאָמען בגדי זהב — און אַ צווייטן טייל, בבגדי לבן, ריי־נע לייוונט.

אין בית המקדש זיינען געווען דריי אָפּטיילונגען: די עזרה, דער היכל אָדער דער אהל מועד, און קדשי קדשים. די עבודות אין עזרה און היכל פלעגט דער כהן גדול טאָן בבגדי זהב און די עבודות אין קדשי קדשים פלעגט ער טאָן בבגדי לבן.

יב. דער חורבן בית המקדש איז געווען נאָר אין גשמיות'דיקן בית המקדש, אין די שטיינער, גאָלד און זילבער, אָבער דער רוחניות'דיקער בית המקדש וואָס געפינט זיך ביי יעדער אידן אינעווייניק, דער בית ה־מקדש וואָס געפינט זיך אין דער נשמה פון יעדער אידן, דאָס איז פאַראַן און בלייבט אַלעמאָל גאַנץ. אַפילו אַ איד קען דאָס חס ושלום ניט חרוב מאַכן, ומכל שכן אַז אַ גוי קען דאָס ניט חרוב מאַכן.

— אַזוי ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר

---

7) זע אויבן עמוד 405 הערה 1.

האט געזאגט[8]: אז נאר אונזערע גופים זיינען איבערגעגעבן אין גלות ושעבוד מלכיות, אבער אונזערע נש־מות האט מען אין גלות ניט פאר־טריבן און אין שעבוד מלכיות ניט איבערגעגעבן. —

אין דעם רוחניות'דיקן בית המק־דש וואס געפינט זיך ביי יעדער אידן, זיינען אויך פאראן די אלע זמנים פון יאר. און בשעת עס קומט יום כיפור, דארף יעדער איד, וואס ער איז דער כהן גדול אין זיין בית המקדש, טאן אליין אלע עבודות און ניט פארלאזן זיך אויף אן אנדערן. און אין דעם וואס ער דארף טאן, זיינען פאראן צווי טיילן: די עבו־דות אין קדשי קדשים בבגדי לבן און די איבעריקע עבודות בבגדי זהב.

יג. דער טעם וואס די כהנים בע־בודתם האבן געדארפט אנטאן בגדים לכבוד ולתפארת — וכנ"ל וואס יום כיפור האט געדארפט זיין די עבודה בבגדי זהב, אויסער אין קדשי קד־שים — שרייבט דער רמב"ם[9], ווייל אין קדושה דארף מען נוצן די שענסטע און בעסטע זאכן. גאלד פארנעמט א וויכטיק ארט און עס מאכט אן איינדרוק אויפן מענטשן, דארף זיין די עבודה אין בית המק־דש, בפרט ביום כיפור, בבגדי זהב.

איז דאך לויט דעם ניט פארשטאנ־דיק, פארוואס דוקא אין קדשי קד־שים איז געווען די עבודה בבגדי לבן? אין קדשי קדשים איז דאך נאך הייליקער, האט דאך דארטן א ודאי געדארפט זיין די עבודה בבגדי זהב?

דער ענין איז: יעדער איינער דארף דינען דעם אויבערשטן לויט זיינע אלע כחות.

בשעת מען קומט צו א גביר נאך צדקה, קען ער ניט טענה'ן אז ער וועט יוצא זיין מיט תורה, תפלה, לערנען חסידות און נגלה, — ער דארף וויסן אז אין בית המקדש האט געדארפט זיין בגדי זהב.

פון דער צווייטער זייט, דארף מען געדענקען אז מען קען ניט יוצא זיין בלויז מיט אויסהאלטן ישיבות א.ד.ג. — בגדי זהב — נאר מען דארף האבן אויך בגדי לבן, ריינע קליי־דער, ענינים רוחניים וואס זיינען ריין און אויסגעטאן פון גשמיות און חומ־ריות.

און יעדע איינע פון זיי דארף זיין צוגעפאסט צו איר ארט. ביי די עבודות וואס אויסער קדשי קדשים — דארף מען נוצן בגדי זהב, אויס־נוצן בגדי זהב אויף בית המקדש זאכן.

— ווי עס שטייט אין מדרש[10]: לא הי' ראוי זהב להשתמש בו ולא נברא אלא בשביל בית המקדש. דער עיקר בריאת הזהב איז געווען צוליב בית המקדש און מצד דעם איז דאס דא אויך אין דער גאנצער וועלט. און יעדער איד פארשטייט דאך, אז מען דארף ניט מאכן דעם עיקר פאר א טפל און דעם טפל פאר אן עי־קר. —

אבער בשעת עס רעדט זיך וועגן קדשי קדשים, דער קדשי קדשים פון יעדער אידנס נשמה, דארטן דארף

---

8) ג' תמוז תרפ"ז. לקוטי דבורים תרצב, א. סה"ש תרפ"ז ע' 169.

9) מורה נבוכים חלק ג פרק מה.

10) בראשית רבה פרשה טז, ב.

מען זהב ניט אַריינגעמען. דער גביר, — מיט אַלעמען גלייך. די עבודות פון קדשי קדשים דאַרף מען טאָן בבגדי לבן.

יד. און דאָס איז דער ענין פון עשרת ימי תשובה, וועלכע הויבן זיך אָן מיט דעם ראש השנה׳דיקן שופר, און ענדיקן זיך מיט עבודת כהן גדול ביום כיפור.

צום אָנהויב עשרת ימי תשובה נעמט מען אַ שופר און מען בלאָזט מיט אים. דער שופר איז אַ האָרן פון אַ בהמה, אויך די קולות וואָס מען בלאָזט מיט אים זיינען ניט קיין „מוזיקאַלישע טענער״ נאָר איינפאַכע קולות, תקיעה שברים און תרועה. בשעת אַ איד שטעלט זיך אַוועק פאַר דעם אויבערשטן זיינען ניטאָ קיין חכמות. זיין פאַרבונד מיטן אויבערשטן איז מיט אַ פשוט׳ן האַרציקן אויסגעשריי. ער שרייט אויס פון זיין טיפן האַרצן, פנימיות הלב, אַז ער איז דעם אויבערשטנס אַ קינד און דער אויבערשטער איז זיין פאָטער, בעט ער, אַז דער טאַטע זאָל אים געבן אַ שנה טובה ומתוקה.

דער סיום פון עשרת ימי תשובה איז די עבודה פון כהן גדול אין די אויבנדערמאָנטע צוויי טיילן. ד. ה. אַז ער וויס און באַשליסט צו דינען דעם אויבערשטן סיי מיט בגדי זהב, סיי מיט בגדי לבן.

בנוגע די זאַכן וואָס זיינען אויסערן קדשי קדשים, וויס ער, אַז וויבאַלד דער אויבערשטער האָט אים געגעבן געלט און אַ אידישע נשמה, טאָר ער ניט באַהאַלטן זיך אין בגדי לבן, ריינע קליידער, וואָס יעדער זאַך איז אויף זיי אַ פלעק, און בשעת מען קומט צו אים וועגן געלט וועט ער זאָגן — זאָל מען גיין צו אַן אַנדערן וואָרום ער איז אַ קדוש וטהור. ער וויס אַז דער בית המקדש, די ישיבה, בית הכנסת ובית המדרש דאַרף האָבן זהב — דאַרף ער געבן זהב.

בשעת אָבער עס קומט צו קדשי קדשים, איז ער גלייך מיט אַלעמען, ער גייט ניט אַרום מיט בגדי זהב נאָר מיט בגדי לבן, ווייסע ריינע קליידער, ריין פון גשמיות וחומריות. ער וויס אַז אין קדשי קדשים האָט זיך קיין זאַך ניט געפונען, אַפילו דער לחם הפנים, וואָס ער איז הייליקע ברויט, איז אויך ניט געווען אין קדשי קדשים. מער ניט ווי דער אויבערשטער, די תורה — דער ארון און די לוחות — און דער כהן גדול.

טו. און דאָס איז דער מוסר השכל פאַר יעדער אידן:

די התחלה פון לעבן, די התחלה פון עבודה און דער אָנהויב פון יאָר, דאַרף זיין מיט אַ פשוט׳ן אויסגעשריי צום אויבערשטן — העכער פון שכל, און דערנאָך דאַרף ער אַליין טאָן די עבודות אין בית המקדש, וואָס ער איז גאַנץ אויך איצטער, אין בגדי זהב און אין בגדי לבן.

און בשעת ער וועט אַזוי טאָן — וועלן ביי אים גיין גשמיות און רוחניות צוזאַמען, אַזוי ווי דער סדר ביי דעם כהן גדול איז געווען. ניט ער האָט פריער אָנגעטאָן די בגדי זהב און נאָכדעם די בגדי לבן, נאָר ער פלעגט זיי בייטן. פריער די בגדי זהב, דערנאָך די בגדי לבן, דערנאָך נאָך אַמאָל די בגדי זהב און דערנאָך נאָך אַמאָל די בגדי לבן, און

ווידער אַמאָל — בגדי זהב. ווייל ביי אידן איז גשמיות מיט רוחניות ניט אָפּגעטיילט.

טז. יום כיפור דאַרף אַ איד זיך באַטראַכטן און צוגרייטן זיך אַריינ־צוגיין אין קדשי קדשים וואָס ביי אים אינעווייניק.

וואָס איז דער מיין פון קדשי הקדשים ?

אין קדשי הקדשים פון בית המק־דש, האָט זיך געפונען מער ניט ווי דער ארון אַליין, און אין דעם ארון האָבן זיך געפונען די לוחות. דאָס הייסט :

קדשי הקדשים דאָס איז דער אָרט פון לוחות — תורה אין אַן אופן פון חקיקה — איינגעקריצטע תורה.

דאָס איז אויך דער מיין פון קדש הקדשים, וואָס געפינט זיך ביי יע־דער אידן אינעווייניק.

דער פאַרבונד פון אַ אידן מיט תורה, תורת חיים, איז אַ פאַרבונד אין אַן אופן פון חקיקה [11]).

יז. אַז עס קומט יום כיפורים און אַ איד דאַרף אַריינגיין אין קדש הקדשים, ווערט ביי אים אַ שאלה : ווי קען איך אַריינגיין אין קדשי קדשים, בשעת אַז איך בין אינגאַנצן „ניט פאַרפוצט״ ?

אויף דעם ענטפערט מען :

אויף אַריינצוגיין אין קדשי קד־שים פאָדערן זיך ניט קיין בגדי זהב, קיין פאַרפוצונגען, קיין קאָ־לירן. עס פאָדערן זיך אָבער ווייסע ריינע קליידער, אַ ריינע אויסגעלייי־טערטע האַרץ און אַ ריינע אויס־געלייטערטע קאָפּ.

און דאָס האָט יעדער איד נאָך דער טבילה ערב יום כיפור, אַ טבי־לה, וואָס שווענקט אָפּ די ניט גוטע און ניט פּאַסיקע זאַכן.

יח. אַזוי ווי דער כהן גדול, נאָך דער גאַנצער עבודה פון בגדי זהב און בגדי לבן, פלעגט זאָגן אַ תפלה קצרה, און מיט די פאָר ווערטער פלעגט ער אויסבעטן אַ גוטן יאָר פאַר זיך, פאַר זיין שבט, און פאַר אַלע אידן אין דער גאַנצער וועלט, אויך אין גשמיות.

אַזוי אויך יעדער איד, בשעת ער טוט די עבודה אין דעם קדשי קד־שים וואָס ביי אים אינעווייניק, איז מיט אַ פּאָר געציילטע ווערטער אין געציילטע מאָמענטן, ברענגט ער גליק אויף אַלע טעג פון אַ גאַנץ יאָר.

און אַזוי ווי די תפלה פון כהן גדול איז געווען פאַר אַלע אידן, אַזוי אויך די תפלה פון יעדער אידן יום כיפור, וואָס ער קומט דאָך צו גיין בבגדי לבן מיט אַ ריינער האַרץ און אַ גוטער כוונה, טוט ער אויף — ניט נאָר פאַר זיך און זיין פאַמי־ליע, נאָר פאַר אַלע אידן, ישראל ערבים זה בזה [12]), אויף ממשיך זיין אַ שנה טובה ומתוקה ברוחניות ובגשמיות.

(משיחות ד׳ תשרי תשי״ז)

11) לקוטי תורה ויקרא מה, א.

12) שבועות לט, א. סנהדרין כז, ב.

פרשת האזינו

א. די הײנטיקע פרשת השבוע הויבט זיך אָן מיט די ווערטער: האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי. דער טעם וואָס משה רבנו האָט עס געזאָגט צו שמים וארץ איז, ווייל שמים וארץ זיינען משועבד צו אידן. בשעת אידן טוען וואָס דער אויבערשטער וויל, דאַן טוען שמים וארץ דאָס וואָס אידן ווילן.

דער אויבערשטער זאָל געבן, אַז איצט, די צייט פון קבלה טובה על להבא, זאָל מספיק זיין די החלטה טובה, במילא זאָלן שמים וארץ טאָן אַלץ וואָס אידן ווילן בנפשם האלקית, און אַז דער אויבערשטער וועט געבן אידן גשמיות וועלן דעמאָלט אידן ווייזן וואָס זיי קענען.

דאָס הייסט אַז זיי וועלן מאַכן פון גשמיות רוחניות, און דאָס זאָל זיין מתוך מרחב ומתוך שמחה.

(משיחת יום ב' דר"ה, תשט"ז)

ב. דעם לשון האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, געפינט מען אויך ביי ישעי' הנביא אָבער אין אַן אופן הפוך, שמעו שמים והאזיני ארץ [1]).

זאָגן אויף דעם די מפרשים [2]), ווייל שמיעה איז מרחוק און האזנה איז מקרוב [3]). משה רבנו איז געווען נענטער צו שמים ווי צו ארץ, דערפאַר האָט ער געזאָגט האזינו השמים ותשמע הארץ, און ישעי' וואָס איז געווען נענטער צו ארץ האָט ער געזאָגט שמעו שמים והאזיני ארץ.

ג. משה רבנו איז געווען אַ נשמה דאצילות, ד. ה. אַז אויך זייענדיק דאָ למטה איז ער געווען במדריגת האצילות. ווי עס ווערט דערקלערט אין רמב"ם [4]) בענין מעלת נבואת משה על נבואת שארי הנביאים, אַז ביי אַלע נביאים האָט בשעת נבואתם געדאַרפט זיין התפשטות הגשמיות, ווייל זייער גוף הגשמי האָט מבלבל געווען צו דער נבואה (וואָס דאָס איז אַ גילוי פון אצילות), אָבער ביי משה'ן האָט ניט געדאַרפט זיין קיין התפשטות הגשמיות, ווייל זיין גוף הגשמי איז ניט נאָר וואָס ער האָט ניט מבלבל געווען צו אלקות, נאָר נאָך מערער, ער איז געווען אַ כלי צו אלקות, ווייל שכינה מדברת מתוך גרונו [5]).

און דאָס איז אויך דער טעם ההפרש פון אַלע נביאים ביז משה רבנו, אַז כל הנביאים נתנבאו ב"כה" — בי"ע, און משה נתנבא ב"זה" — אצילות [6]).

דערפאַר בשעת משה רבנו האָט גערעדט וועגן שמים (אצילות), האָט ער געזאָגט האזינו, לשון קירוב. און בשעת ער האָט גערעדט וועגן ארץ, וואָס דאָס איז בי"ע בכלל און עולם

1) ישעי' א, ב.

2) תנחומא האזינו ב, געבראַכט בדעת זקנים מבעלי התוספות ובאור החיים בפ' האזינו.

3) האזנה מלשון אוזן.

4) הלכות יסודי התורה פרק ז הלכה ו.

5) להעיר מזהר חלק ג רלב, א ושם ז, א. רסה, סע"א. שמות רבה פרשה ג, טו. ויקרא רבה פרשה ב, ג. מכילתא שמות יח, ט. לקוטי תורה ויקרא ג, א.

6) זע ספרי ר"פ מטות. לקוטי תורה במדבר פא, א.